

אומדנא. עכ"ל. ומזה שכתב הרשב"א דלענין נו"ט אמידניה כגדול, מוכרחים לפרש דאיירי בתינוק רעב, וכמו דגדול רק כשהוא רעב מאכילין אותו נו"ט, הה"נ בקטן, ואם בקטן איירי באינו רעב, א"כ אינו דומה לגדול, וע"כ דגם להרשב"א רק כשהוא רעב מאכילין אותו נו"ט באומד. ויש להתישב עוד בדברי החזו"א בזה. וכעת אין הפנאי מסכים.

וראיתי בשו"ת ציץ אליעזר ח"ח (עמוד קכג) שרצה להביא ראיה לדברי החזו"א, ממש"כ האיסור והיתר (כלל נט) בזה"ל: ואם אין התינוק רוצה לאכול כי אם ע"י אימו, השיב השר מקוצי שמותר לאם להאכילו, דהוי חולה שיש בו סכנה בשבת כיון שאין רוצה לאכול ע"י אחר. עכ"ל. וכתב ע"ז בציץ אליעזר, דחזינן דתינוק כזה שאינו רוצה לאכול כ"א ע"י אימו שזהו ממש כאין לו מבלעדי זה מה לאכול, כחולה שיש בו סכנה וכדברי החזו"א. ע"כ. ולכא' דבריו צ"ע, דנראה דתינוק שאינו רוצה לאכול ודאי חשיב חולה שיש בו סכנה, שהרי הוא כאין לו מה יאכל, וא"א ללמוד מכאן דאף ביש לו דברים אחרים להאכילו, שמותר ליתן לו חלב טמא וכיו"ב. ודו"ק. ואין לפרש דהאיסור והיתר מיירי אף ביש לפניו אוכל אחר וקמ"ל דאפ"ה מותר חלב דווקא, דהא המג"א (ס"ק טו) למד מדברי האו"ה הנ"ל, דמותר ליתן מוקצה לחשאב"ס, וסיים המג"א: אם א"א בענין אחר. ומבואר דאם אפשר בענין אחר לא חשיב מוקצה, וא"כ ה"נ לעניננו איירי באין לפניו מאכל אחר ודו"ק. וע"ע בשו"ת הר צבי ח"א (סימן רא).

והנה כתב השו"ע (סעיף לה) וז"ל: מותר לאשה לקלח מהחלב, כדי שיאחזו התינוק הדד וינק. ע"כ. וכתב בספר תוספת שבת (ס"ק נט) וז"ל: בלבוש כתב הטעם משום דהוי מלאכה שא"צ לגופה. ואנכי לא ידעתי אם גם זה מקרי מלאכה שאצל"ג, דהא היא צריכה להחלב לצורך התינוק. ע"ש. ומעתה דברי השו"ע צ"ע, דכיון דהוי מלאכה הצריכה לגופה, אמאי התירו לחלוב וליתן בפי הקטן. ובפמ"ג (א"א ס"ק מא) הרגיש בזה, וכתב דהכא לא הוי מפרק, כיון דאזיל לאיבוד. אכן בשעה"צ (אות פא) העיר ע"ז, דהנה מקור דברי השו"ע בזה הוא מהשיבולי הלקט, ושם איתא בהדיא, שנותנת החלב לתוך "פי התינוק", ולא כמ"ש הפמ"ג דאזיל לאיבוד. וא"כ שוב הדרא קושיא לדוכתא דהא הוי מלאכה הצריכה לגופה, ואמאי התירו. ועיי"ש בשעה"צ

שביאר דבנ"ד התירו ואף דהוא מלאכה הצריכה לגופא, משום דהוא סכנה
 אם לא יינק התינוק, ומשום דסתם תינוק מסוכן אצל חלב. וסיים בשעה"צ:
 ועכ"ז צ"ע. ע"ש. והנה אם נקבל תירוצו של השעה"צ, א"כ יצא נפק"מ
 גדולה להלכה, בתינוק שאוכל תחליפי חלב, דהוא אינו בכלל סכנה אם לא
 יינק, דלדברי השעה"צ, אין להתיר לקלח חלב בפי התינוק משום דהוי
 מפרק. וכן ראיתי בשו"ת שערי יושר (חנניה, ח"ג סי' עד) שפסק כן לדינא,
 דבכה"ג שיכול התינוק לאכול תחליפי חלב אין להתיר לקלח בפיו, וחיליה
 מדברי השעה"צ שכתב, דכל ההיתר הוא משום דתינוק מסוכן אצל חלב,
 וכשאינו בכלל מסוכן, אסור.

אמנם לכאור' היה נראה לבאר דברי השו"ע וליישב קושית האחרונים בזה,
 דהנה בשו"ע (סעיף לד) פסק: לא תיקל אשה חלב לתוך הכוס ותניק
 את בנה. וכתב ע"ז בעולת שבת (ס"ק לח) וזת"ד: ואין להקשות, דלקמן
 (סי' של סעיף ח) כתב השו"ע דהאשה בעצמה יכולה להוציא החלב המצער
 אותה, די"ל, דהתם מיירי בחלב הנופל ע"ג קרקע והולך לאיבוד, אבל
 כשחולבת לתוך כלי הוו"ל מפרק. והביא דבריו בספר כף החיים (ס"ק כו),
 והוסיף לבאר לפי"ז מש"כ השו"ע דמותר לקלח חלב בפי התינוק, וזת"ד:
 משמע דכל שאינה חולבת לתוך כלי שרי לצורך תינוק. עכ"ד. ולפי"ז י"ל
 דאף בתינוק שאוכל תחליפי חלב מותר לחלוב לתוך פיו, כיון דכל שאינו
 לתוך כלי אינו בכלל מפרק ושרי.

עוד יש ליישב דברי השו"ע, דהנה השעה"צ שתמה אמאי לא הוי מלאכה
 הצריכה לגופה, הוא משום שהבין דבזה שמקלחת לתוך פי התינוק א"כ
 כיון שיש לו להחלב תכלית, הוי מלאכה הצריכה לגופה. אכן לולי דבריו
 י"ל, דאף בזה שמקלחת לתוך פי התינוק, אף שאינו הולך לאיבוד, מ"מ לא
 חשיב מלאכה, דהוי דרך "אכילה", דסוף סוף התינוק נהנה ואוכל את טיפת
 החלב הזאת. ולפי"ז אף בתינוק שאם לא יינק לא יהי' בכלל מסוכן, יש
 להתיר לקלח בפיו כיון דהוי דרך אכילה. ושו"ר שכ"כ בספר ברכת יצחק
 ח"ג (עמוד רנה). ובספר נתיב חיים להרה"ג ר' חיים קנובליך (מלאכת דש
 עמוד לב). ובספר מנוחת אהבה ח"ב (עמוד קפא). וע"ע בשו"ת חיי הלוי ח"ה
 (סי' לה). ובספר שערים המצוינים בהלכה (קו"א סי' פ סעיף יג).

ויסוד לזה נראה, דהנה נודע מ"ש המג"א (סי' שכח ס"ק נג) דהמעמיד עלוקה בשבת למצוץ את הדם, חייב. והאחרונים האריכו להקשות דלפי דבריו צ"ע, אמאי מותר לסייע לתינוק להניק בשבת, ומאי שנא ממעמיד עלוקה. ועיין באבן העוור שם מ"ש ע"ד המ"א בזה. ובשלמא תינוק קטן הוי בכלל חולה, דסתם תינוק מסוכן הוא אצל חלב (יבמות קיד.), אבל תינוק בן ארבע וחמש שנים שמותר לו לינק כל זמן שלא פירש (כמבואר בשו"ע יו"ד סימן פא), קשה, דהלא לא ספינן לקטן איסורא בידים, והיאך יונק בשבת.

ובספר חלקת יואב (סי' ט) כתב ליישב, דכיון דהוי דרך אכילה לא חשיב מפרק. וכיו"ב כתב בשש"כ (סוף פל"ו), ועי' בתיקונים ומילואים לשש"כ שם שהוסיף הגרש"ז בזה, דלפי"ז מותר להניק תינוק סמוך למוצ"ש, אף שיכול להמתין עד הלילה, ואין בזה כל חשש סכנה. ועיין בשו"ת ר' אליעזר גורדון מטעלו (ח"א סי' י"ב בהערה). ובאור שמח (פ"ח הלכה י'). ובשביתת השבת (מלאכת דש אות פ). ובהערות שבסוה"ס מהגרצ"פ פראנק זצ"ל, ונדפס בהר צבי (סי' רא). ובשו"ת מחזה אליהו (עמוד רמו). ובספר הליכות יצחק (שבת סי' נו), מ"ש בזה. ועיקר ד' הגרש"ז בזה נראה שמבוארים כבר בביאור הלכה (ד"ה ותניק). ועכ"פ חזינן מכ"ז דיניקת תינוק הוי דרך אכילה, וא"כ אפשר דגם בכה"ג שמקלחת לתוך פיו, כיון דרגיל בזה, הוי דרך אכילה, וכמ"ש ג"כ בספר נתיב חיים הנ"ל, ולפי"ז י"ל דאף בכה"ג שאינו בכלל מסוכן, ויכול לאכול תחליפי חלב, מותר לקלח לו חלב מן הדד. ודו"ק.

והנה אשה שמצטערת הרבה מרוב חלב שבדדיה, עיין בשו"ת אבני נזר (סי' מה) שהתיר לחלוב אף לתוך כלי ריק ע"ד לשפכו אח"כ, ואף שהחלב אינו הולך לאיבוד בשעת החליבה. וע"ע באבנ"ז (סי' קנ אות ו). וכ"כ בשו"ת דברי מלכאל ח"ה (סי' רלח), והוסיף דלכתחילה תחלוב פחות פחות מכשיעור. וע"ע בשו"ת יאודה יעלה קובו (סי' לח). ובספר קצות השולחן סי' קלח (ס"ק ל). וכ"כ בשו"ת יביע אומר ח"ט (עמוד רסט). ובספר אור לציון ח"ב (עמוד רסב). [ושם התיר אף במשאבה המיוחדת לכך. ע"ש]. וכ"כ בשו"ת קנה בשם ח"א (סי' כא). ובשו"ת אלישיב הכהן (סי' כב). ועי'